

TNA001

Förslag till övningsuppgifter

FN = Forsling/Neymark, K = Kompendiet – Vektorer, linjer och plan,

Ö = Övningstentamen

1. Vektorer, linjer och plan

Ö:4, 6, K3.2, K3.3 och Uppgifterna 1 och 2 nedan

Uppgift 1.

Linjen $\begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix} = t \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ -2 \end{pmatrix}$, $t \in \mathbb{R}$, och punkten $P = (2, -1, 1)$ är givna i en ON-bas.

- Beräkna avståndet mellan linjen och punkten.
- Bestäm koordinaterna för P 's spegling, S , i linjen.

Uppgift 2.

- Beräkna avståndet mellan punkten $P = (3, 0, -1)$ och skärningslinjen mellan planen $x + y - z = 1$ och $x + 2y = 1$.
- Bestäm koordinaterna för P 's ortogonala projektion, Q , på skärningslinjen (från a)-uppgiften).
- Bestäm koordinaterna för P 's spegling, S , i skärningslinjen (från a)-uppgiften).

2. Inverser

FN: 2.67, 2.68 och Uppgifterna 3 och 4 nedan

Uppgift 3.

- En funktion som är omvändbar har som bekant invers. Förklara vad som menas med att en funktion är omvändbar. Rita gärna kompletterande figur/figurer.
- Visa att funktionen $g(x) = x^2 - 2x - 3$, $1 \leq x \leq 4$ har en invers g^{-1} . Bestäm även inversen och dess definitionsmängd $D_{g^{-1}}$.

Uppgift 4.

Betrakta funktionen $f(x) = \sqrt{1 - \ln(2x - 1)}$.

- För vilka $x \in \mathbb{R}$ är $f(x)$ definierad?
- Bestäm, om möjligt, inversen till f .

3. Olikheter

FN: 1.105abc

4. Absolutbelopp

Ö:1

5. In och exp

Ö:5 och FN: 2.70

6. Trigonometri (inklusive arcusfunktionerna)

Ö:1c, Ö:3, Ö7 (svår) och Uppgifterna 5 och 6 nedan

Uppgift 5.

a) Visa att $\frac{\sin 2x}{\sin x} - \frac{\cos 2x}{\cos x} = \frac{1}{\cos x}$

b) Bestäm det exakta värdet av $\sin(u+v)$ om $\sin u = \frac{1}{3}$, $\frac{\pi}{2} < u < \pi$ och

$$\sin v = -\frac{2}{3}, \frac{3\pi}{2} < v < 2\pi.$$

Uppgift 6.

Lös ekvationerna

a) $2 \sin\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) = 1, x \in [0, 2\pi]$.

b) $\cos x - 4 \sin(2x) \cdot \sin x + 2 \cos(2x) \cdot \cos x = 0, x \in]-\pi, \pi]$

c) $\arcsin x = \arccos(3x)$

7. Komplexa tal

Ö:2 och FN: 2.63a, 2.64, 2.81a och Uppgift 7 nedan

Uppgift 7

a) Åskådliggör i det komplexa talplanet de punkter för vilka det gäller att $\operatorname{Re} z \geq 0$ och $|z| \leq 2$.

b) Visa att $\operatorname{Re} z = 0$ om $z = \frac{a+bi}{a-bi} - \frac{a-bi}{a+bi}$, $a, b \in \mathbf{R}$.

8. Geometrisk, aritmetisk summa, binomialsatsen

FN: 1.116a och Uppgift 8 nedan

Uppgift 8

Ange, med motivering, för vart och ett av följande tre påståenden (A, B och C) om det är sant eller falskt.

A. Koefficienten för x^5 är -7 i utvecklingen av $\left(x - \frac{1}{2}\right)^8$.

B. I den aritmetiska talföljd, som börjar enligt $-5, 3, 11, 19, \dots$, är det 215:e elementet lika med 1707.

C. Det gäller att $\sum_{k=1}^{15} (3 \cdot 2^{k-1}) = 2^{15} - 1$

9. Induktionsbevis

Uppgift 9 nedan

Uppgift 9

Visa att formeln $\sum_{k=1}^n \frac{k}{2^k} = 2 - \frac{n+2}{2^n}$ gäller för alla $n \in \mathbf{Z}^+$.

Facit

1. a) $\frac{1}{6}\sqrt{210}$ b) $S = \left(-\frac{7}{3}, \frac{2}{3}, -\frac{1}{3}\right)$
2. a) $\frac{1}{2}\sqrt{14}$ b) $Q = \left(2, -\frac{1}{2}, \frac{1}{2}\right)$ c)
3. a)   b) $g^{-1}(y) = 1 + \sqrt{y+4}$, $D_{g^{-1}} = [-4, 5]$
4. a) $D_f = \left[\frac{1}{2}, \frac{e+1}{2}\right]$
- b) $f^{-1}(y) = \frac{e^{1-y^2} + 1}{2}$ (eller $f^{-1}(x) = \frac{e^{1-x^2} + 1}{2}$) med $D_{f^{-1}} = [0, \infty[$.

5. b) $\frac{\sqrt{5} + 4\sqrt{2}}{9}$

6. a) $x_1 = \frac{\pi}{4}$, $x_2 = \frac{5\pi}{4}$, $x_3 = \frac{7\pi}{12}$ och $x_4 = \frac{19\pi}{12}$

b) Lösning

$$\cos x - 4 \sin(2x) \sin x + 2 \cos(2x) \cos x = 0 \Leftrightarrow$$

$$\cos x - 8 \sin^2 x \cos x + 2(1 - 2 \sin^2 x) \cos x = 0 \Leftrightarrow$$

$$\cos x(-12 \sin^2 x + 3) = 0 \Leftrightarrow \begin{cases} \cos x = 0 \\ \text{eller} \\ \sin^2 x = \frac{1}{4} \end{cases}$$

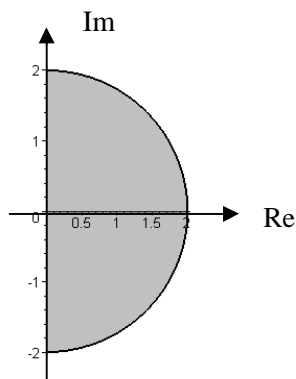
$$\cos x = 0 \text{ ger oss } x = \pm \frac{\pi}{2} \text{ och}$$

$$\sin^2 x = \frac{1}{4} \Leftrightarrow \sin x = \pm \frac{1}{2}, \text{ vilket ger lösningarna } x = \pm \frac{\pi}{6}, x = \pm \frac{5\pi}{6}$$

$$\text{Svar: } x = \pm \frac{\pi}{2}, \pm \frac{\pi}{6}, \pm \frac{5\pi}{6}$$

c) $x = \frac{1}{\sqrt{10}}$

7. a)

7b) Lösning

$$z = \frac{a+bi}{a-bi} - \frac{a-bi}{a+bi} = \frac{(a+bi)^2 - (a-bi)^2}{(a+bi)(a-bi)} = \frac{a^2 + 2abi + (bi)^2 - a^2 + 2abi - (bi)^2}{a^2 - (bi)^2} =$$
$$= \frac{4abi}{a^2 + b^2} = \underbrace{0}_{\text{Re } z} + \underbrace{\frac{4ab}{a^2 + b^2}}_{\text{Im } z} i$$

d.v.s. $\text{Re } z = 0$, v.s.v.

8. Lösning:

A: SANT ty $\left(x - \frac{1}{2}\right)^8 = \sum_{k=0}^8 \binom{8}{k} x^{8-k} \left(-\frac{1}{2}\right)^k$, d.v.s. x^5 -termen erhålls för $k = 3$,

vilket innebär att koefficienten för x^5 blir $\binom{8}{3} \cdot \left(-\frac{1}{2}\right)^3 = \dots = \dots = -7$.

B: SANT ty för en aritmetisk talföljd gäller att n :te elementet $a_n = a_1 + (n-1)d$, där a_1 är det första elementet och d är differensen, vilket innebär att i vår talföljd har vi $a_{215} = -5 + (215-1) \cdot 8 = 1707$.

C: FALSKT ty $\sum_{k=1}^{15} (3 \cdot 2^{k-1}) = \frac{3(2^{15}-1)}{2-1} = 3(2^{15}-1) \neq 2^{15}-1$

Svar: A och B är sanna, C är falskt.

9. Lösning

Vi skall visa att påståendet $P(n): \sum_{k=1}^n \frac{k}{2^k} = 2 - \frac{n+2}{2^n}$ gäller för alla $n \in \mathbb{Z}^+$.

Bevismetod: Induktion

Steg I

$$V(1) = \sum_{k=1}^1 \frac{k}{2^k} = \frac{1}{2^1} = \frac{1}{2} \qquad H(1) = 2 - \frac{1+2}{2^1} = 2 - \frac{3}{2} = \frac{1}{2}$$

Alltså har vi $V(1) = H(1)$, d.v.s. $P(1)$ gäller.

Steg II

Antag att $P(p)$ gäller för ett godtyckligt $p \in \mathbb{Z}^+$, d.v.s. antag att $\sum_{k=1}^p \frac{k}{2^k} = 2 - \frac{p+2}{2^p}$

Vi får

$$V(p+1) = \sum_{k=1}^{p+1} \frac{k}{2^k} = \sum_{k=1}^p \frac{k}{2^k} + \frac{p+1}{2^{p+1}} \stackrel{\text{Enligt antagandet}}{=} 2 - \frac{p+2}{2^p} + \frac{p+1}{2^{p+1}} = 2 - \frac{2(p+2)}{2^{p+1}} + \frac{p+1}{2^{p+1}} =$$
$$= 2 - \frac{2p+4-p-1}{2^{p+1}} = 2 - \frac{p+3}{2^{p+1}} = 2 - \frac{(p+1)+2}{2^{p+1}} = H(p+1)$$

Alltså: $V(p) = H(p) \Rightarrow V(p+1) = H(p+1)$ d.v.s. om $P(p)$ gäller så gäller även $P(p+1)$.

Steg III

Påståendet gäller enligt I för $n = 1$. Enligt II gäller det då även för $n = 1 + 1 = 2$. Då gäller det även för $n = 2 + 1 = 3$ o.s.v. Via matematisk induktion gäller påståendet för alla $n \in \mathbb{Z}^+$, v.s.v.